

O lepoti.

(Spisal *dr. Fr. L.*)

4. O harmoniji sploh.

Ako se dobro spominjamo zakona jed-notnosti in razlike, slutimo kar ob sebi, kaj je bistvo harmonije. Ker mora biti v lepih predmetih jednota prav tako kakor razlika, morata se v istini na neki način družiti. Družita se pa tedaj, kadar naravna vez spaja različne dele v jednoto, ali kadar je jednota taka, da sestaja iz skupnih delov.

Ono skupnost delov, ki jih spaja v jed-noto, imenujemo harmonijo.¹ Harmonija izraža jednoto in razliko: izvira iz razlike, zbira pa in druží v jednoto.

Harmonija je med raznimi predmeti: med barvami, med glasovi, med črtami, med plo-skvami i. dr. Vendar pa je le med predmeti iste vrste: med rumeno barvo in kakim glasom ni stikanja in ni harmonije.

Harmonija je lahko ali bistvena, naravna in notranja, kakor n. pr. med deli lepo zrast-lega telesa, na katerem se udje zlagajo, uje-

¹ „Harmonía“ je grška beseda (izvira iz „harmós“ = stik, člen) in pomenja: vez, zvezo, uredbo, raz-mero, soglasje. A ker se je povsodi udomčila in dobila trden pomen, zato kaže, da jo tudi mi ohrani-mo. Poleg tega bi morali kakí domači besedi šele dati trden pomen. Zakaj beseda „soglasje“ n. pr. se ozira samo na skladnost zvenkov ali glasov; „sklad-danje“ ima tudi drug pomen, namreč = zbiranje; „Dom in svet“ 1900, št. 10.

majo ali stikajo po svoji naravi; ali pa je slučajna in zunanja, kadar se predmeti po vnanjosti ujemajo ali jih človek sam tako sestavi, da se ujemajo, n. pr. ako sestavim lesene pločice tako, da imajo podobo hišice, ali kamenite ploče v podobo oboka ali kaj drugega. Umetnost se opira večkrat na slu-čajno ujemanje raznih delov, a mora vedno posnemati bistveno in notranjo harmonijo.

Harmonija je medsebojno razmerje po-sebne vrste. Poznali so jo že stari. Pitago-rejci so poznali ujemanje glasov ali soglasje in vedeli, da so strune ujemajočih se zven-kov dolge v trdnem razmerju. Učili so celo, da so v takem harmoničnem razmerju ne-beški „krogi“ ali nebeška telesa.¹

Na podlagi teh nauk so poznejši marsi-kaj določili o harmoniji, posebno z ozirom na glasbo. Nauk o „soglasju“ je jako ob-širen, kakor ima tudi znamenito zgodovino.

Tudi nauk o harmoniji barv so znan-stveniki pridno gojili. Obojni nauk je po-

„ujemanje“ se težko rabi v pridevnikovi obliki; beseda „stik“ pa, ki je zares skoro isto kar „harmo-nija“ v prvotnem pomenu, nima doslej še znan-stvenega pomena „harmonije“; podala bi se znan-stveni rabi dobro zlasti zaradi lahkíh oblik, ki se dadó izvajati, n. pr.: stikanje, stično, stičnost, sti-kovno, stikovito i. dr.

¹ Več o tem pri Aristotelu: De coelo, II., 9.